

Sahabat

INDONESIENS VÄNNER

INDONESIAN YOUNGSTERS WILLING TO BUILD A FRIENDSHIP CHAIN WITH THE SWEEDS.

BEFORE I AM LEAVING FOR SWEDEN MY ELDEST SON, ADHITYA
HATMAWAN, 18 YEARS OLD AND MY DAUGHTER, DIENA PARAMITA,
17 YEARS OLD ASKED ME: "PLEASE MUM TRY TO GET A
PEN-FRIEND FOR ~~US~~ TO WHOM WE COULD EXCHANGE OUR EXPERIENCE
IN ANYTHING ABOUT SWEDEN AND INDONESIA". THEN MY YOUNGEST SON,
HANANTYA SIDDHARTA, 14 YEARS OLD INTERFERED: "OH YES MUM,
THAT'S GREAT I WANT ALSO TO CORRESPONDENCE WITH THE SWEEDS
SO I COULD ASK THEM ABOUT ~~THE~~ THE BEAUTY OF THEIR COUNTRY
AND IN RETURN I WILL TELL THEM THE CHARMING OF TROPICAL
COUNTRY AS WELL AS INDONESIAN CULTURE". IT SEEMS TO ME THAT
THIS IS REALLY A GOOD IDEA IF OUR YOUNG GENERATION COULD
HAVING SUCH OPPORTUNITY TO SHARE THEIR EXPERIENCE AND
START TO BUILD A FRIENDSHIP CHAIN AMONG THE NATION IN
THEIR EARLY AGE. HOW MARVELOUS!

ON MY FIRST DAY ARRIVAL IN LUND I PHONED HANS HENSSON
AND HIS WIFE ANI. I KNOW THEM FROM MY FRIEND IN JAKARTA
THAT THEY ARE A NICE COUPLE THEREFORE I DECIDED TO MEET
THEM. IN FACT WE BECAME A GOOD FRIEND AND I REALLY
IMPRESSED WITH WHAT HE EXPLAINED ABOUT "SVENSK-INDONESISKA
SÄLLSKAPET". THIS IS JUST EXACTLY MATCH WITH WHAT MY
THREE CHILDREN WILLING TO HAVE: "BUILDING A FRIENDSHIP CHAIN
BETWEEN SWEEDS AND INDONESIAN". SO I TALKED TO HANS
AND HERE WE ARE. I WRITE IN THIS BULLETIN CONCERNING
WITH MY CHILDREN IDEA. IT IS A PLEASURE IF ANY OF
YOU BE SO KIND TO WRITE TO:

ADHIT, DIENA, OR HADAN

HOME ADDRESS: JL. PALAPA IV NO. 5
PASAR MINGGU. JAKARTA 12020. INDONESIA

Fatta pennan alla ni ungdomar och skriv
till Naniek Nuswantaros brevsugna barn
Adhit, Diena och Hadan. Gör det nu innan
ni glömmar bort det.

Omslaget: Ung försäljare av jordnötter på Balis
Sanurstrand.

Foto: Carl Henric Reiher

Sahabat

Medlemstidning för
Svensk-Indonesiska Sällskapet

Redaktör: Carl Henric Reiher

Telefon/fax: 08-500 270 17 efter 18.00

Adress: Gränsvägen 20, 137 41 Västerhaninge

I redaktionen: Zainal Afif, Brittmarie Wikström

Utgivare och ägare: Svensk-Indonesiska Sällskapet

Tryck: Haninge Föreningstryck AB, 1995

Nästa nummer utkommer ca 15 december.

Det heliga berget Gunung Agung med en dekorativ molnkrans. Bilden är tagen från byn Iseh.

Foto: Andreas Matis

Upptäck Karangasem

Balis vara eller inte vara som paradiset, har stötts och blötts här i Sahabat och det enda man kan säga, är kanske att inget land, stad eller ö förtjänar titeln paradiset.

I Carl Henric Reihers artikel *"Det förlo-
rade paradiset?"* skrivs en hel del negativt om Kuta- och Sanurområdet och på några punkter är jag villig att hålla med honom när det gäller Kuta. Sanur har jag bara besökt i samband med ärenden på Svenska Konsulatet, så därför kan jag inte uttala mig varken för eller emot den turistorten.

Under mina vistelser i Indonesien har jag träffat många resenärer som verkligen uppskattat Bali, men många har också varit ganska negativa till vad de har fått se. Den vanligaste anledningen till deras missnöje är att det har varit fullt med turister

överallt och att försäljare har överfallit dem med klockor, pengabälten och parfym. Som den sanne Balivännen man är, har jag då frågat var de rest på Bali och hur länge de stannat på ön?

Då visar det sig ofta att de har bott i Kuta i fem dagar, innan de har fortsatt till Ubud, där de då har gjort fyra övernattningar. Från Ubud har man åkt vidare till Lovina för att "lapa sol" och någon dag senare har man gjort en övernattning i Candidasa. Därifrån har man styrt kosan mot Lombok, via färjeläget i Pandangbai.

Har man åkt på det sättet ska man inte klaga på att man stött på för många turister, för dessa resenärer har nämligen följt det redan upptrampade turiststråket och då

är det lika säkert som amen i kyrkan att man stöter på en hel del av de en miljon turister som åker till Bali varje år.

En del av Bali som jag varmt kan rekommendera läsarna av Sahabat, och alla andra Indonesienvänner, är Karangasem på nordöstra delen av ön.

En av orsakerna till att jag fäst mig så mycket vid Karangasem, är säkert för att min kära hustru *Suri* kommer därifrån. En annan orsak är helt enkelt att där är så underbart vackert. Där finns allt det där som alla världens resebyråer skriver om i sina broschyrer när de ska beskriva Bali. Underbart vackra risfält, vänliga människor, mäktiga vulkaner, fina stränder, färggranna marknader, dans- och konstkultur, snorkling och dykning i kristallklart vatten, stora och små tempel, mängder av ceremonier

Lagunen i Candidasa med det vackra templet vid stranden

och dessutom mycket kultur, historia och bevarade traditioner.

Något som är ganska unikt för Karangasem, är det högbalinesiska språket som fortfarande kan pratas av många balineser här, medan det i andra distrikt på ön har försvunnit allt mer.

Jaha, vad ska man titta på när man kommer till Karangasem? Finns där något utav värde? Som utgångspunkt tycker jag Candidasa är utmärkt speciellt för de som bara har bott nere i södra Bali eller för de som besöker ön för första gången. Trots att Candidasa får räknas som den största turistbyn i Karangasem, så är här ändå både lugnt och idylliskt. Det finns tex inga försäljare på gatorna som jagar en och trafiken som går igenom Candidasa är inte på något vis störande. I Candidasa finns det gott om både hotell, bungalows och restauranter/warunger och priserna varierar lik-

Tirtaganggas vattenpalats

som standarden. En bungalow som vi har bott på ofta, är Genggong Cottage, som ligger i den norra delen av byn, och då bor man tio meter från stranden.

Restauranger finns det som sagt också gott om, men Suri och jag har tre favoriter.

I den södra delen av Candidasa finns en liten och billig restaurang som heter Aries Restaurang och deras mat går inte av för hackor. Maten smakar mycket och kökspersonalen använder kryddor som används i balinesernas egna hem. De har bl a en soppa som kallas för Chicken Soup Balinese Style, som helt enkelt är fantastisk.

I mitten av byn ligger favoritrestaurang nr två. Den heter Murnis Restaurant och där är de minst lika glada för sambal och chilli som i Aries restaurant, skillnaden är väl att Murnis är lite dyrare, men deras portioner är å andra sidan större också.

I den norra delen av Candidasa, nära

lagunen, finns en liten warung som inte ser mycket ut för världen vid första anblicken, men deras indonesiska husmanskost, i kombination med deras låga priser, gör att man gärna återkommer för fler kulinariska upplevelser. Min favoriträtt heter där kort och gott Fried Pork, och det låter kanske inte så upphetsande, men med bl a kecap manis, ingefära och chilli, så blir det något i hästväg.

Ska man då bara äta i Candidasa?
Naturligtvis inte!!!

Eftersom Candidasa är en gammal fiskeby, ligger den av förklarliga skäl vid kusten. Stranden är helt OK, men på sina ställen har havets makter gjort intrång och detta märks framför allt när tidvattnet kommer in, då stranden försvinner helt eller delvis.

När det däremot är ebb, får alla solbadande turister sitt lystmäte och revet som

sträcker sig längs med Candidasas kust exponeras 100 meter från land. Innanför revet är det förbluffande bra snorkling och även om det inte är mycket djupare än två meter, så finns det gott om färggranna fiskar. Inte så sällan ser man clownfiskar, stingrockor, havsormar, små muränor och massa annan fisk i regnbågens alla färger.

De som vill se ännu mera spektakulära fiskar och färger hos undervattensfaunan ska då bege sig till de små öarna utanför Candidasas kust, dit man lämpligast tar sig med båt, som man kan chartra av fiskarna i byn.

Något som är både kul och spännande är att följa med fiskarena på morgonen när de ska fiska tonfisk. Om vädrets makter inte misstyper, brukar båtarna lämna stranden vid fyratiden och då återkommer man ungefär tre - fyra timmar senare, förhoppningsvis med en stor mängd tonfisk. Som en extra bonus under de här fisketurerna är möjligheten att se delfiner och har man bara gjort en överenskommelse med fiskaren innan på morgonen så brukar han avbryta fisket ifall ni skulle upptäcka delfiner. Skulle både fisk och delfiner utebli får man förmodligen se en fin soluppgång och undertecknad kan intyga att det är storslaget att se Bali och Gunung Agung, den största vulkanen på Bali, några kilometer från kusten.

Inte så långt från Candidasa ligger Tenganan, en av de så kallade Bali-Aga-byarna. I dessa byar bor människor, vars förfäder befolkade Bali långt innan Java-hinduismen kom till ön på allvar under 1400-talets slut då Majapahit-riket på Java föll till förmån för islam. Tenganan är den mest konservativa Bali-Aga-byn på Bali och människorna där har kunnat bevara sin kultur och livsstil, bl a genom att de tror att de härstammar från olika gudar.

Tenganan är en liten by där det bara bor ca 300 människor och en av anledningarna

till att det inte bor fler människor där, är att man är tvungen att gifta sig med någon från byn. Gör man inte det, så får man inte heller bo kvar i Tenganan.

Ett annat fint utflyktsmål i Karangasem är vattenpalatset i Tirtagangga. Det var Karangasems Raja, som 1947 byggde palatset och han kunde knappast ha valt en bättre plats, med tanke på den skönhet naturen och risfälten besitter här. Eftersom vattnet i bassängerna, som finns innanför palatsets murar, kommer direkt från bergen är det ordentligt svalt, men med tanke på hur varmt det brukar vara på Bali är det bara uppiggande med ett svalt bad.

Nordväst om Tirtagangga finns en attraktion som man ej kan undgå att se om man befinner sig i Karangasem, nämligen Gunung Agung, Balis högsta vulkan och dessutom den mest betydelsefulla och heligaste.

1963 hade Gunung Agung sitt senaste utbrott och då dog 1600 personer, 86000 blev hemlösa och mer än 50 byar förstördes.

En del av de drabbade fick flytta till andra delar av Bali, men många var tvungna att flytta till bl a Lombok och Sulawesi, då det helt enkelt inte fanns plats för alla de hemlösa på Bali.

Ett tempel som många av Balis besökare åker till är Besakih, som faktiskt ligger halvvägs upp på den 3000 meter höga vulkanen. Besakih är den lilla öns modertempel och därmed den mest betydelsefulla av alla de 20000 templen som finns på Bali.

Under de stora ceremonierna vallfärdar stora skaror av balineser till det gamla templet som blommar upp då de färggrant klädda männen och kvinnorna besöker Besakih för att be och lämna offergåvor till gudarna.

Söder om Gunung Agung och Besakih ligger många små charmiga byar och en av dessa småbyar heter Iseh. I Iseh bodde under 30-talet den kände konstnären, författaren och musikern *Walter Spies* och på den platsen där hans bungalow en gång stod, finns ett litet familjehotell som helt enkelt måste ha en utav de vackraste och mest spektakulära utsikterna från sin terrass på hela Bali.

Att göra en rättvisande och målande beskrivning med bara ord går helt enkelt inte att göra, men från hotellets terrass sett, ligger det kilometer efter kilometer med risfält, formade som jättetrappsteg, och i bakgrunden reser sig Gunung Agung majestätiskt. Varje morgon då man vaknar upp och ser den här underbara utsikten, ja då börjar man faktiskt att tänka på resebyråernas broschyrer där Bali beskrivs som ett paradys.

På kvällarna är det också mysigt att sitta på terrassen och höra på sångtävlingarna mellan grodor och syrsor och inte så sällan dansar eldflugorna omkring bland buskar och träd vid hotellet.

Några kilometer söder om Iseh ligger en lite större by, som heter Sidemen och liksom vid Iseh finns här vackra risfält och fin natur. I Sidemen har de ett väveri där det gör otro-

ligt vackra saronger i alla möjliga färger och mönster och som en bekräftelse på den utmärkta kvalitén, kan jag nämna att många balineser som bor i Karangasem eller i dess omgivning, gärna åker hit för att köpa en sarong för lite speciella tillfällen.

I anslutning till väveriet finns det också en liten butik som väveriets ägare driver.

Uppe på den del av nordkusten som tillhör Karangasem, ligger ett litet ställe som heter Tulamben och för dem som inte fått nog av snorkling och dykning, är detta ett intressant utflyktsmål. 50 meter från land ligger nämligen ett amerikanskt krigsfartyg på havets botten, sänkt av japanerna under andra världskriget. Eftersom det inte är speciellt djupt där fören ligger, så kan man utan vidare snorkla runt omkring vraket och att det är klart och fiskrikt vatten gör ju inte upplevelsen sämre.

Avslutningsvis kan man kanske tillägga att Karangasem är ett utav åtta distrikt på Bali och att alla av dem säkert har mycket att erbjuda, bara man tar sig tid. Dessutom är det ju så, att vad den ene turisten tycker är intressant och vackert kan för den andra vara helt ointressant, men håll med om att Karangasem är värd en eller annan vecka under nästa Bali-resa.

Andreas Matis

Ska vi fortsätta med Sahabat?

Du har just fått den femte utgåvan av Sahabat i din hand. Men vad vill du ha för innehåll? Jag vet inte, för majoriteten av medlemmarna, som finns i stockholmsområdet, har varit stumma som fiskar. Inga bidrag, inga synpunkter, inga tips. Bland stockholmarna finns unika erfarenheter från Indonesien och även matnyttiga kontakter som borde komma medlemmarna till del.

Ingen blev ens förbannad över min modesta artikel, som bl a berörde problemområdet Kuta. Sticka huvudet i busken och låssas att inte se det som är vrångt är tydligen det som gäller.

Så inte i Malmö/Lund. De var snabba på bettet och angrep red och det tackar jag för. Debatt är välgörande. Och dessutom har skåningarna visat framfötterna med en uppsjö bra artiklar. Sahabat är en tidning som för att fungera, skall vara skriven av medlemmar för medlemmar. Fatta pennan och berätta i text och bild, senast 1 november gäller för decembernumret.

Carl Henric Reiher

Indonesien attraherar svenska investerare.

Med utåtriktade politiska reformer till stöd för tillverkningsindustrin har man lagt grunden för det framtida Indonesien. Reformerna har främst inneburit avreglering och minskad byråkrati. Det monetära systemets utveckling har resulterat i kontrollerad inflation, begränsning av utlandsskulden med avbetalning enligt plan och en fri växelkurs. De framtida åtgärderna har för avsikt att öka antalet investeringar vilka undviker överhettning och stimulerar produktiva områden. En av dessa åtgärder är introduktionen av fonder och andra investeringsmöjligheter med ett spritt risktagande. Privatiseringen av bankerna avser att skapa bättre bankservice. Regeringen har nyligen infört den nya sk "Corporate Law" i linje med medlemskapet i WTO. I januari 1995 reviderades skattelagstiftningen för att man skall kunna erbjuda ett skattesystem vilket är ämnat att sänka kostnaderna på kapitalkrävande produkter, sänkt skatt på aktier och han-

del med aktier, samt bidrag och andra förmåner till investeringar inom specificerade områden i landets 27 regioner.

De affärsområden som berörs av detta är främst industri relaterad till jordbruket, turism och industri vilken tillför landet teknologi på samma gång som den skapar arbetstillfällen.

Vi svenskar har god vana att agera internationellt, vi är innovativa, idérika och vi har en industritradition som visat sig klara internationell konkurrens. Nu är det dags att använda vår spetskompetens och göra intåg inom jordbruks-, varvs- och energiindustrin i Indonesien. Vi har ju regelbundet återkommande gäststuderande inom dessa områden på Worl Maritime University i Malmö, Svalöv Weibull AB i Svalöv och K Konsult i Malmö. Dessa gäster tillhör framtidens beslutsfattare och beslutspåverkare i Indonesiskt näringsliv.

Hans Hansson

Indonesien - en självklarhet?!

För **LÄS och RES** är Indonesien en självklarhet - och säkert för dig också. Anledningarna till vårt engagemang skiftar precis som Indonesien självt! Människorna och naturen har mycket att bjuda på. **LÄS och RES** försöker som ett seriöst reseföretag att ordna resor till Indonesien på ett förnuftigt och ansvarsfullt sätt. Att resa på arrangerade resor behöver inte vara tråkigt, tvärtom. Våra resor ger dig tid för egna initiativ. Den inhemske reseledaren fungerar som resursperson snarare än som guide och ser med sina kontakter och kunskaper till att olika intressen tillgodoses. Litteratur, seminarium och studiecirkel före resan gör dig bättre förberedd.

Lombok/Java/Borneo

Kultur, byvimmel, människor, vulkaner och regnskog. En varierande och innehållsrik resa till tre av Indonesiens många öar. Du lär känna skilda kulturer, levnadssätt och människor - kontrasterna är fascinerande.

Sulawesi

En fantastisk ö vad gäller både kultur; Torajafolket i söder och Wanafolket i naturreservatet Morowali, och natur med många endemiska djurarter. Fina resor med båt ut till lokala ögrupper.

— 4-5 veckor ca 16.000 kronor —

Specialresor

Vi hjälper gärna till att ordna resor för grupper, familjer och föreningar - varför inte SISare? Utgångspunkten är dina egna förslag och idéer som tillsammans med våra kunskaper och kontakter blir en resa för din grupp.

Andra resor

Vi arrangerar resor till Asien, Sydamerika och Sydafrika.

Flygbiljetter

Dessutom säljer vi billiga flygbiljetter till Indonesien, men även till andra destinationer i världen.

Litteratur

Vi har utökat vår verksamhet med en liten bokhandel där vi säljer litteratur och kartor till bra priser. Vi är också generalagenter för *Insight Guides*, en bokserie med vackra och informativa böcker om länder och regioner i hela världen - vi har 189 titlar av den utmärkta serien!

Föreläsning

Varje tisdagkväll har vi föreläsning med diavidsvisning om något land eller intressant ämne. Välkommen!

Beställ programmet

LÄS och RES

Box 17552
Swedenborgsgatan 3
11891 Stockholm
tel 08-452 96 96
fax 08-452 97 97

Från Malmö - Lunds horisont

Redaktör: Hans Hansson

Foto: Jordbruksdepartementet i Jakarta.

Nöjda arrangörer till lantbrukskursen i Jakarta. Fr v Rutger Persson och Per Andersson, Svalöv Weibull AB, Mikael Lindström, Sveriges ambassadör i Jakarta och Ibu Naniek, jordbruksdepartementet i Jakarta.

Framgångsrik utveckling möjliggöres genom samarbete.

1971 etablerades Indonesien ett program för utsädeshantering vilket gjorde landet självförsörjande inom produktionen av ris. Programmet kommer nu att användas som grund för utvecklingen inom handels- trädgårdsnäringen. Man avser att höja produktionen av sallad, tomater, chili och andra grönsaker på samma gång som man höjer kvaliteten. Grunden till detta lades när Jordbruksdepartementet i Jakarta i augusti 1994 tecknade ett konsultavtal med skåneföretaget Svalöv Weibull AB.

Svalöv Weibull AB:s första uppgift blev att organisera en tre veckors kurs i Jakarta där man lärde ut tekniken för utsädeskontroll. Trettio kontrollanter från landets 27 regioner deltog för att senare kunna sprida kunskapen om hur man höjer kvaliteten genom att förebygga angrepp på sådden. Den högre kvaliteten innebär nyttigare

råvaror och utvecklar konkurrenskraft både på hemmamarknaden och exportmarknaden.

Kursen leddes av Rutger Persson från Svalöv Weibull AB i samarbete med Ibu Naniek Nuswantoro som koordinator av de två teamen. Vid avslutningscermonin tackade Sveriges ambassadör Mikael Lindström de båda teamen för deras eminenta samarbete. Kursen är ett mycket fint exempel på hur man utvecklar relationer inom forskning, handel och teknologi fortsatte ambassadören i sitt tal.

Mikael Lindström nämnde att liknande projekt kan finansieras via fonder och bistånd. Hjälptill finansiering finns för konsultuppdrag och utbildningsmedel. För intresserade företag ger den svenska regeringen numera såkallade "mjuka lån" för finansiering av utbyggnaden inom infrastrukturen i Indonesien.

Foto: Andeas Matis

Suri Matis en av Balis skickligaste dansare

Suri Matis föddes i Abian Jero en liten by mellan Tirtagangga och Amlapura på Bali. Hon har en kärna av inre visdom som endast är förunnat den som är uppväxt på Bali. Att vara ödmjuk och blyg betyder inte att den 24 åriga Suri inte kan ge utlopp för sina känslor. Till den suggestiva musikens gamelanridå har hon lärt sig alla de viktiga små rörelserna och ansiktsuttrycken som ingår i de berömda balinesiska dan-

serna. Dansen sitter i blodet och är en del av livet förklarar Suri.

Dansen åskådliggör berättelser ur de gamla skrifterna. Legong Keraton karaktäriseras av de bländande sminkningarna, den rikt utsmyckade juvelbehängda dräkten och huvudbonaden. Suri berättar att traditionen förts från Indien via Java till Bali. Dansen har utvecklats och förändrats på sin väg till Bali, nya berättelser har tillkommit och förändrat den. Tempeldansen är en strikt ceremoniell dans utförd av unga flickor. Man skiljer på de danser som framförs i templet och den Legong Keraton vilken Suri dansar. Legong Keraton betyder att dansen är en dans avsedd för kungens palats, men som på senare tid kan beskådas i de många templen runt om på Bali.

Vid sju års ålder börjar man att lära sig dansa. Det tar tid och är mycket krävande eftersom flickorna måste bemästra ett moment i dansen innan de tillåts att gå vidare till nästa. Suri dansar sju av dessa tusentals danser. Dansen hon gillar mest handlar om den vackra Rangka Sari. För sin skönhets skull bortföres Rangka Sari av kungen på Bali.

Framgångsrik och mångsidig modeskapare på besök i Skandinavien.

Itang Yunasz föddes den 24 december 1958. Banan som modeskapare började Itang i Rom 1979 där han utbildade sig till designer. Talang och internationell erfarenhet har gjort honom till en av Indonesiens mångsidigaste och mest inspirerande modeskapare. Hans talanger sträcker sig längre än så, Itang är en mycket berömd modell, sångare, skådespelare och företagare hemma i Indonesien.

Efter slutförd utbildning 1981 kom Itang hem för att ta andra priset i sina två

Indonesisk minifestival

I slutet av april -95 var det dags för ännu en välmatad "Minifestival" arrangerad av SIS i Malmö/Lund under ledning av Hans Hansson och Resmiati Gunnarsson.

Utbudet av underhållning var stort under de 5 timmar som festen pågick. Typiska indonesiska produkter presenterades, t ex olika sorters kryddor, angklungspel, congkiak.

Maten spelade naturligtvis en stor roll. denna gång serverades Gulai Ayam, gadogado, sallad och ris. Det var stora grytor som dukades fram och trots att mer än 110 personer åt med god aptit, blev det mat över.

För övrigt måste också nämnas ett uppförande av teaterstycket "Malin Kundang" samt Melayudans från Sumatra och inte minst många allsånger, där framförallt BurungKakatua framfördes under stort deltagande av alla i publiken.

*Leif Olsson,
Eskilstuna*

Herman Pasoran Havianja skötte med stor bravur allsången.

Foto: Hans hansson

första framträdanden på hemmaplan. Kort därefter startade Itang och några av hans kolleger inom modeskapandet egen tillverkning under varumärket Gacie. 1985 etablerade Itang eget där han började marknadsföra sin kollektion under sitt eget varumärke Itang Yunasz och tillverka kläder under varumärket Ehte.

När man beskådar hans verk upptäcker man att Itang inspireras av sitt land i både motiv och tygval. Detta visar sig i designen och motiven från såväl Bali och Kalimantan som Sumatra och Java. Vid sitt besök i Skandinavien visade han upp sin senaste kollektion för oss nordbor under Indonesian Week-arrangemangen i Stockholm och Köpenhamn.

Vietnamöl till USA

Saigon Lager Beer har funnit vägen till USA via Californien. Thomas Miller, advokat i Oakland Californien, lyckades förhandla fram en överenskommelse att Saigon Brewing Co exporterar ett lätt, rött öl, som skulle kunna konkurrera med andra premiumimporter på den amerikanska jättemarknaden.

Miller World Wines i San Fransico blir distributör i USA.

Den första sändningen från Hue Breweri omfattade åtta containrar med 192 000 flaskor. Destinationen var New York.

Viet Nam TODAY

Från Stockholms horisont

Selina Pattyranie och Anna Brundin tjusade festdeltagarna med att dansa den javanesiska dansen Japong.

Foto: Elisabeth Stenqvist.

Sommarfest på Margretelunds slott

Lördagen den 10 juni kl 13.00 var det dags för sommarfest. Ca 70 deltagare hade mött upp denna svala försommarlördag, bland dem ambassadör H.J. Jasin med maka. Vi började med att lyssna på historien om Margretelund, berättad av vår värd Björn Strand, Stiftelsen Wiraspelens vd. Sedan var det dags för tipspromenad med kluriga frågor, ponnyridning och en läcker lunch bestående av satay, gado-gado mm.

Efter lunchen tog underhållningen vid, Selina Pattyranie och Anna Brundin dansade den javanesiska dansen "Japong". Deras gracila framförande inspirerade många att pröva på att dansa Japong under sakkun- ning och älskvärd ledning av Gardenia

Kusumowidago, en tillika uppsluppen som uppskattad programpunkt som gav blodad tand!

Urban Wahlstedt hade flyttat ut game- laninstrument och lärde några musikaliska frivilliga att spela ett flerstämmigt (?) stycke. Så exoteiskt, nästan överkligt (?) sammans tedde sig i det sommarfagra upp- ländska landskapet! Nöjda med dagen, var många och vackra, avslutades så denna härliga utflykt.

Elisabeth Stenqvist

Jubileums "big walk"

Den 17 augusti fyllde Republiken Indone- sien 50 år som självständig nation. Indone- siska ambassaden ville fira detta på ett okoventionellt sätt och bjöd därför in SIS- medlemmar och personer med anknytning till ambassaden till ett ovanligt arrange- mang på Lidingö i anslutning till resi- denset.

Big Walk startade vid ambassadörens bostad och bestod av två slingor, sex res- pektive 10 kilometer. Det blev en gemytlig promenad i den varma och vackra augusti- dagen. Spåret följde som sig bör Lidingö- loppets "track" och visade upp mycket av vad Lidingö har att erbjuda av vackra vyer. Walken var inte till för prestationsbullar, utan det gällde endast att komma i mål. Det blev med andra ord en trivsamt promenad utan jäkt och med tid att umgås.

Efter målgång bjöds på buffé i residen- tets trädgård. Medan de runt 100 delta- garna pustade ut på grasmattorna utdela- des diplom och priser.

Ett trevligt initiativ var den allmänna uppfattningen. Och det behöver väl inte dröja till 100-årsdagen för nästa "Big walk"?

Gunnar Huss

Indonesian Week i Täby

Den 17 augusti i år firade Indonesien 50 år av självständighet. För att fira detta anordnade Indonesiska ambassaden och Jakarta stadsförvaltning under tiden 16 - 20 maj en "Indonesisk vecka" med temat "Bygga broar mellan nationer". Andra medverkande var Täby Företagarförening, Täby Park Hotell, Täby Kultur och Musikskolan samt Svensk-Indonesiska Handels-sällskapet.

Veckan inleddes med en galaföreställning på Cirkus på Djurgården i Stockholm. Staden Jakarta och indonesiska ambassaden var värdar och hade inbjudit några hundra svenskar med anknytning till landet. Platsen var passande, för det var verkligen något av cirkusföreställning man bjöds på, med underhållning av hög klass. En sång- och danstrupp av ca 40 personer hade flugits in från Indonesien och framförde många folkdanser från olika regioner. Man fick också se prov på indonesiskt klädmode av idag. Allt detta avnjöts tillsammans med en överdådig buffé med många indonesiska rätter.

Under veckan anordnades även ett antal olika aktiviteter på olika platser i Täby kommun, bl a en utställning av indonesiska produkter och modevisning i Täby centrum.

Här medverkade flickor från ambassaden och Svensk-Indonesiska Sällskapet (SIS) genom att dansa Pendet (Balinesisk) respektive Jaipong (modern javanesiskt).

Modevisningen och folkdanser ordnades även på Täby Park Hotell, där serverades också en indonesisk buffé bestående av nio olika rätter. Många medlemmar från SIS och svensk-holländska klubben var där och testade de indonesiska rätterna. Speciellt för SIS-medlemmar visades folkdanserna på Täby teatern gratis. Kvällen avslutades med modevisning.

Carel Pattyranle

Balenesisk maskdans

19 - 22 maj fick Stockholmspubliken uppleva ett unikt gästspel från Bali i Dansens Hus. Maskdansen Wayang-Wong, dramatiserade episoder ur det fornindiska eposet Ramyana, framförda på gammaljavanesiska av en fyrtiomannagrupp dansare och slagverksmusiker. Publiken fick känna sig inbjuden att delta i ett byalags uråldriga riter där budskapet medelst praktfulla, fantasieggande dräkter och masker riktades till gudarna.

Vi har att tacka *Ulf Gadd*, baletchef vid Stora Teatern i Göteborg 1976 - 88, sedan sju år bosatt på Bali där han studerar dans och musik, för denna fantastiska och annorlunda kulturupplevelse, så olikt de ibland alltför turistanpassade underhållningsversionerna i semesterbyarna på Bali.

Elisabeth Stenqvist

Svensk Indonesiska Handelssällskapet

arrangerade ett seminarium med temat "*Why and how to do business with Indonesia*" fredagen den 19 maj i samarbete med Jakarta Stad och indonesiska ambassaden. Från Indonesien medverkade bland annat *Dr Janner Sinaga*, editor-in-chief of *Economie & Business Review* och *Dr S. Kadarisman*, Deputy Chairman of the Indonesien Coordinating Board of Investment och från Sverige *Staffan Yllner*, ordförande i Handels-sällskapet. Ett femtiotal personer från olika företag deltog i seminariet.

Information om Handelssällskapet fås på telefon 08-678 88 05 eller telefax 08-678 37 35.

Carel Pattyranle

Bali Baru eller det nya Bali

Det finns väl ingen plats på jorden, som det getts ut så många resehandböcker om, som Bali. Och det kan man ju förstå. Har man inte grundligt läst in läxan före resan sydostvart, så förstår man ingenting av Balis och balinesernas själ. Och då ska man naturligtvis hålla sig inom Kutas gränser och tycka att det är ju lika bra barer där som på Kanarieöarna.

Men den som vill veta har det inte lätt. Mycket skräp har lämnat pressarna, endast förläggarna till glädje. Dock finns det highlights. Mest känd är *Wilma-guiden Bali och Lombok*, en bearbetning på svenska av Lonely Planets motsvarande utgåva. Den torde i första hand rikta sig till de yngre, som rör sig runt och vill bo billigt. Men ett har *Wilma-guiden*, som ingen av konkurrenterna kan komma upp till, och det är stadskartorna. De är suveräna och förhoppningsvis uppdaterade i senaste tryckningen.

Insider's guide Bali är både i text och bild väl så heltäckande, kanske något kort vad det beträffar det historiska. Fördelen framför konkurrenterna är, att Kümmerly+Frey även givit ut guiden på tyska.

Själv har jag huvudsakligen hållit mig till *Periplus Editions* oerhört vackert illustrerade handböcker, som med nio delar täcker hela den indonesiska övärlden inklusive undervattenslivet. *Kal Muller* som svarar för *Bali* och *East of Bali* är helt suverän både som fotograf och som författare.

Bali Baru

Av en tillfällighet råkar jag hos bokhandlaren börja bläddra i *Insight Guides* utgåva av *Bali Baru – Det nya Bali*. Guiden har funnits i 25 år och har tidigare gjort ett lite gammalt intryck. Men nu är det den nya, helt reviderade upplagan frisk från pressarna 1995, som jag håller i handen. Och att den

är ny märks på *Travel tips*, som genomgående speglar förhållandena i dag.

Guiden är harmoniskt delad i fyra avsnitt. Historia och människor får hela 100 sidor med många gamla, unika bilder. Balenesisk kultur med viss tyngdpunkt på de olika danserna 100 sidor, tips om turer och Ortsbeskrivningar får 100 sidor. Restera 100 sidor är matnyttiga tips, allt med suveräna färgbilder bl a av Kal Muller.

Kanske man kan finna detaljer som fattas. Men där kommer väl det subjektiva in. Själv saknar jag den belgiska målaren *Le Mayeur*, som levde i Sanur från 1932 till sin död 1958. Hans dotter sköter konstnärs-hemmet, som i dag är museum. Väl värt ett besök.

Sist men inte minst så finns i slutet ett synnerligen omfattande register, som underlättar slagning. *Bali Baru* utgiven av *Insight Guides* är väl värd att införslivas med befintliga guider, eller kanske som första köp.

Medlemmar av SIS kan köpa *Bali Baru* till ett specialpris. Generalagent är Läs och Res, som på sitt kontor, Swedenborgsgatan 3 i Stockholm, säljer den eller någon av de övriga ca 100 guiderna för endast 185 kronor styck. Vill du ha den per post sätt in 205 kronor vilket inkluderar porto, på Läs och Res postgiro 76 91 58-7. Glöm inte avsändarangivelsen.

Carl Henric Reiher

Leif Olsson

vill komma i kontakt med SIS:medlemmar, som kan berika Sahabats spalter med reseupplevelser och/eller egna friska åsikter.

Ring Leif Olsson

Tel bostaden är 08-758 57 37

eller faxa på 08-625 77 64.

Du kan även pröva 010-228 09 46.

Sjöröveriet ökar i världen

Sjöröveriet ökar världen över enligt en färsk rapport från Internationella sjöfartsbyrån (IMB). I vattnen utanför Östafrika har piraterna övergått från äntherhakar och kriser till granater.

Men det är inte bara risken för personskador man är orolig för. De tunga vapnen kan även skada tankfartyg och andra fartyg med miljöfarlig last så de springer läck och förorsakar miljökatastrofer.

Enligt chefen för IMB:s lokalkontor i Kuala Lumpur rapporterades förra året 103 överfallsrån av fartyg. Hittills i år (ca halvårsskiftet) har 48 rån rapporterats. 17 av årets sjöröverier har inträffat i indonesiska hamnar och farvatten, vilket innebär mer än en fördubbling av antalet rån i Indonesien.

Källa AP, Kuala Lumpur

"Indonesien det mest korrupta landet"

Enligt den tyska tidskriften Der Spiegel, som normalt har väl så torrt på fötterna, har man gjort upp en "korruptionsrankinglista" över världens länder.

Vad som väckte intresset var de omfattande mutaffärerna runt Opel. Vilka kriterier man gått efter framgår inte. Inte heller har man tagit med de afrikanska hyperkorrupta länderna liksom inte heller de före detta staterna öster om Sverige, som alla torde ligga långt under pari.

Dock torde listan med 40 listade länder där Nya Zeeland toppar och Indonesien bottnar, mana till eftertanke. Skulle Der Spiegel ha rätt, så gäller det för alla goda makter inom republiken att blanka upp sköldarna.

Källa: Der Spiegel/DN

Illuminerat tempel

Unesco, som håller koll på kulturskatterna jorden runt, har givit myndigheterna i Indonesien tillstånd att anordna ljus- och ljudspel vid buddisttemplet Borobodur utanför Jarkarta. Sedan länge har Unesco fört upp templet på listan över världens omistliga arv.

Källa: TT, DN

Guld från EU

Antara meddelar, att "The European Union Commission" godkänt ett bidrag på 25 miljarder INR för utveckling av ett ekologiskt skogsbruk på östra Kalimantan. Som motprestation skall Indonesiska staten bidra med 15 miljarder INR.

Cirad, en fransk institution specialiserad på skogsskötsel svarar för projektets tekniska utformning.

Hjälp till bättre infrastruktur

Världsbanken har de senaste två åren gett finansiell hjälp på 67,5 miljarder INR för upprustning 511 mil vägar på södra Sulawesi.

The Unites States Agency for International Development, dessbättre förkortat till USAID, har ställt 28,4 miljarder INR till förfogande för vägupprustning. Fram till september 1995 hade man klarat av 39 mil av projekterade 50.

Källa: Antara

Ursäkta Gardenia

att vi missade att presentera dig i förra numret. Gardenia Kusumowidago är invald i styrelsen och med sina 20 år den yngsta ledamoten. Farfar var på 60-talet Indonesiens ambasadör i Sverige och Gardenias familj trivdes så bra att den blev kvar här. Gardenia studerar statsvetenskap på universitet, men inom SIS intresserar hon sig för dans och kultur och tänker rikta in sig på våra unga medlemmar (08-752 80 34).

Returadress

Haninge Föreningstryck AB
Box 3007, 136 03 Haninge

Du behöver fler valutor

När du till exempel flyger till Indonesien, ta reda på vilka stopp du gör. På nervägen gäller kanske Amsterdam och Frankfurt på hemvägen. Dessutom kanske tax free i Bangkok eller Singapore lockar. Är du ekonomisk, och det måste man vara för att inte gå back allt för tidigt på rese målet, växla in en mindre summa i respektive lands valuta. De går ju alltid att växla vidare i Indonesien eller hemma.

Betalar du inköpen med dollar förlorar du minst en växlingsomgång, som kostar pengar. Och dessutom, har du inte rätt valuta så utnyttjar barer och restauranger oblygt situationen att växla till sin favör.

Undvik plastkort

Bortsett från alla bedrägerier med falska strippar, förfalskade kort mm, så är det valutamässigt normalt oförmånligt att betala med kort. Visserligen kan det vara trevligt med en lång kredit. Men innan du reser ut, kolla med kortföretaget vilka regler som gäller och jämför med kontantbetalning.

På många ställen i Indonesien (och i många andra länder) lägger köpmännen på 3% på inköp gjorda med kort. American Express och Diners blir tom något dyrare. Alltså – innan du reser, kolla med exempelvis FOREX hur du skall lägga upp den ekonomiska strategin för att få ut så mycket som möjligt för dina surt förvärvade, lågt värderade SEK.

Källa: FOREX

Skrattsjuka kannibaler

I ett svårtillgängligt område på Irian Jajya har ända in i våra dagar en liten grupp människor, forefolket, levt under stenslidersliknande förhållanden.

Kannibalism var dem inte främmande, den var en del av stammens kulturmönster. När någon dog, åts han upp under rituella former. Mest eftertraktad var hjärnan och den var företrädesvis förbehållen de unga. Egendommeligt nog förkom sjukdomen *kuru*, skrattsjuka, bland forefolket, men var okänd i närliggande stammar. Sjukdomen leder till skador på hjärnan och den sjukas motorik försämras succesivt för att sluta med döden.

Den amerikanske nobelpristagaren 1976 *Charlton Gajdusek* lyckades bevisa, att *kuru* är en smittsam sjukdom, och att smittämnet finns i människans hjärna. Smittan sprids till framför allt den yngre befolkningen vid den rituella kannibalismen.

Genom massiv information från myndigheternas sida har man lyckats bryta det gamla kulturmönstret att äta upp sina avlidna fränder. Kannibalism är inte längre tillåten i Indonesien vilket gett till resultat, att *kuru* i det närmaste utrotats.

Källa: Forskning och Framsteg

Ur kalendariet

15 november *Katarina Ridderberg* på Läs och Res är nyss hemkommen från Indonesien, där hon färdats till sjöss på allt från prahun till lyxfartyg, kommer på medlemsmötet att berätta om de spännande sjöturerna.

Inträde 35 kronor för medlemmar, 45 kronor för gäster. Kallelse kommer.